

Nytt hopp för Sverige

Maj 2006

Allians för Sverige.
maktskifte06.se

Kristdemokraterna

Innehållsförteckning

Värderingsmässiga utgångspunkter för Allians för Sverige: Nytt hopp för Sverige	3
Utmaningar i ett nytt sekel.....	6
Globaliseringen och tekniska förändringar	6
Globala utmaningar	9
Utanförskap och demografi	11
Segregation: Sverige, ett delat land.....	12
Ge kvinnor och män samma möjligheter	14
En ny geografi.....	16
Utgångspunkter för en ny politik för en ny tid.....	17
En ekonomisk politik för fler jobb i växande företag	17
Lärande för bildning och trygghet i förändring	19
En ny rättstrygghet.....	20
Välfärd för trygghet och valfrihet.....	22
En politik som tar sig an de globala utmaningarna	24

Värderingsmässiga utgångspunkter för Allians för Sverige: Nytt hopp för Sverige

Våra fyra partier i Allians för Sverige vill bidra till att skapa ett nytt hopp för Sverige. Vi vill tillsammans med andra – bland företag, på arbetsmarknaden och i det civila samhället – återskapa tron på framtiden och på Sverige som ett framgångsrikt land.

Vår vision är ett Sverige som är öppet för förändringar men som samtidigt präglas av sammanhållning och trygghet i förändringen. Partierna i Allians för Sverige står för delvis skilda traditioner, men förenas av gemensamma värderingar på centrala områden, som bildar en stabil grund för en ny regering.

Sverige behöver en ny kurs, där vi lägger grunden för en långsiktigt sund ekonomisk utveckling, och skapar utrymme för ökad välfärd, och ökar makten för enskilda och familjer i deras egen vardag, inte minst genom större möjligheter för människor med låga eller normala inkomster att påverka sin situation genom eget arbete.

Ge enskilda individer och familjer mer att säga till om

Vårt Sverige är ett land där människor både ges möjligheter och förväntas ta ansvar, för sig själv och för andra. Vårt Sverige är ett land där enskilda individer och familjer står starka, och har mer att säga till om.

Utgångspunkten är att ta till vara varje människas inneboende kraft genom att ge var och en större möjligheter att själv kunna påverka och förbättra sin livssituation. Föräldrar ska ha den avgörande makten över det som rör deras barn, och de som så önskar ska kunna tillbringa mer tid med sina barn. Unga ska tas till vara som en välkommen kraft i skola och arbetsliv. Äldre ska känna sig välkomna att jobba så länge lusten och viljan till arbete finns. De människor som vill och kan bidra ska också vara välkomna att bidra.

Trygghet och gemenskap i ett starkt civilt samhälle

Den solidaritet som kommer till uttryck i de offentliga välfärdssystemen, behöver kompletteras med att hela samhället i högre grad präglas av medmänsklighet, ansvarstagande och idealitet. Avgörande för människans känsla av mening och trygghet är att det finns starka sociala band, inom familjen och till vänner, kollegor och människor i ens omgivning. Ett livaktigt föreningsliv, forum för ideellt arbete, gott om mötesplatser där människor kan samlas och föra samtal, utöva sin tro, förkovra sig tillsammans med andra eller utöva sina fritidsintressen spelar stor roll för värmen i ett samhälle, och för den tillit och trygghet som ger människor möjligheter att växa.

Uppmuntra entreprenörer och företagsamma människor

Samhällets utveckling är beroende av att människors företagsamhet och förmåga att skapa tas till vara. Det blir särskilt tydligt i vår syn på ekonomi och företagande, men gäller lika mycket inom vården, skolan och den sociala omsorgen. Människors möjligheter att ta egna initiativ och förändra sitt liv med egna ansträngningar ska öka.

Vi vill främja initiativkraft i alla samhällssektorer, inte minst genom att uppmuntra entreprenörskap och företagsamhet. Grunden för välfärden är ett klimat som uppmuntrar fler att omsätta sin idé i ett eget företagande. Det grundläggande sambandet att företag ger jobb, och att jobb ger välfärd, måste förtydligas.

Återupprätta arbetets värde

Ett meningsfullt arbete är viktigt för individens självbestämmande, vår upplevelse av livskvalitet och delaktighet. Att ha ett arbete handlar inte bara om att klara sin försörjning, utan handlar lika mycket om att kunna känna trygghet och vara del av en arbetsgemenskap. Att ha ett arbete och känna sig behövd väver trådar av trygghet mellan människor, och gör att människor vågar ta eget ansvar och växa som människor. I dagens Sverige får alltför många människor känslan av att deras insats inte efterfrågas.

Det ska löna sig att arbeta och fler ska ges möjlighet att försörja sig på eget arbete. Den enskilt viktigaste uppgiften för en ny regering är att skapa förutsättningar för fler jobb och för att fler människor ska få chansen att gå från bidrag till eget arbete. Arbetslinjen och arbetets värde ska återupprättas.

Människor måste få ökad makt över sitt eget arbete och sin egen tid. Både kvinnor och män ska kunna förena yrkesliv med ansvar för barn och familj. Det handlar om lagar och regler, men också om att förändra attityder och synsätt för att ge människor möjlighet att påverka sin egen vardag och skapa helhet och balans i livet.

Fokusera på kunskap, bildning och kultur

I den tid vi lever i är bildning och utbildning de viktigaste redskapen för att ge varje människa möjlighet att förverkliga sina drömmar. Varje människa har rätt att få de kunskaper och värderingar som behövs för att kunna fungera som medborgare, kunna bidra i arbetslivet och kunna utvecklas genom ett livslångt lärande. All utbildning måste utgå från respekten för och tilltron till varje människas förmåga att lära. Utbildningsväsendet ska ta tillvara både den som lär bäst i teorin och den som lär bäst genom praktisk övning.

En fri och obunden forskning och ett levande kulturliv är grunden för det öppna samhället. Kulturen utvecklar det civila samhället och håller det demokratiska samtalet levande, och bör präglas av mångfald, öppenhet mot omvärlden och respekt för varje människas värde.

Återupprätta rättssamhället och öka tryggheten

Människor har rätt att känna trygghet i vardagen. Unga kvinnor ska kunna gå hem om natten utan att behöva känna oro när de går på mörka vägar. Unga invandrarkillar ska kunna känna sig lika välkomna som andra på krogar och uteställen.

Tidiga och tydliga insatser ska präglade rättssamhällets arbete med unga människor som riskerar att halka in på en kriminell bana. Föräldrarna ska stödjas och deras ansvar för att förmedla normer till sina barn tydliggöras. Det ger tryggare barn och förebygger brott. Ett aktivt brottsförebyggande arbete är avgörande för att långsiktigt öka tryggheten och minska brottsligheten i vårt samhälle. Rättstryggheten för kvinnor och barn måste öka. Att bekämpa vardagsbrotten – stölder, rån och misshandel – ska vara prioriterat. En tillgänglig polis i hela landet är avgörande för att förhindra och utreda brott.

Prioritera trygghet och tillgänglighet i välfärden

De som behöver vård och omsorg ska kunna vara trygga i att välfärden finns när man behöver den. Personalens engagemang ska tas till vara, och patienternas valfrihet öka. Välfärden ska vara solidariskt och gemensamt finansierad och fördelas efter behov, men mångfalden av välfärdsproducenter måste öka. Trygghet, hög tillgänglighet och en helhetssyn på patientens behov ska prioriteras i vårdkedjans alla delar.

Individens möjligheter att göra egna fria val måste öka i alla delar av den offentligt finansierade välfärden. Också den som är gammal eller sjuk har rätt till ett värdigt bemötande och en värdig vård, inte minst i livets slutskede.

Ge kvinnor och män samma möjligheter

Jämställdhet och lika möjligheter är en angelägenhet för både kvinnor och män. Målet är att alla ska ha samma möjligheter till fria livsval, och delat ansvar för att gemensamt få vardagspusslet att gå ihop. Den yttersta utgångspunkten är den grundläggande principen om alla människors lika rätt och värde. Ingen människa ska behandlas sämre än någon annan på grund av sitt kön.

Säkra en hållbar utveckling

Människan är beroende av en god fysisk miljö för att må bra. Tillgången till storstädernas gröna lungor liksom landsbygdens öppna landskap ökar livskvaliteten och förbättrar människors hälsa. Vi har ett ansvar gentemot kommande generationer

att bruka naturens rikedomar på ett sådant sätt att vi kan lämna över en värld som är i balans till våra barn och barnbarn. Marknadsekonomins institutioner, ekonomiska styrmedel, forskning och ny teknik är verktyg för att styra mot en hållbar utveckling.

Värna det öppna samhället

Ett samhälle som tar till vara varje människas inneboende resurser måste vara ett öppet samhälle, där olikheter och mångfald bejakas och där människor själva får fatta de avgörande besluten om det som rör deras liv. Den mångfald som finns i Sverige berikar vårt samhälle, genom människor med olika erfarenheter, härkomst och kulturell och religiös identitet. Ett fritt och öppet meningsutbyte, och respekt för den enskildes personliga integritet är grundläggande värden i en demokrati.

Ta vara på utvecklingskraften i hela Sverige

Allians för Sverige tror på hela Sverige. Vårt land är ett land med rika möjligheter, som kan tas till vara bättre än idag. Vi vill föra en aktiv förnyelsepolitik som ger alla delar av landet möjligheter att växa och utvecklas av egen kraft, snarare än behöva lita på tillfälliga stöd från statsmakten. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften i hela Sverige kan vi förbättra och förstärka tillväxtpotentialen i hela landet.

Sverige ska vara en aktiv aktör i den Europeiska Unionen och ta sitt globala ansvar

Sverige ska föra en aktiv utrikespolitik som tar sig an de globala utmaningarna och väcker respekt i omvärlden. Sverige ska aktivt arbeta för att centrala värden som ökad säkerhet, demokrati, frihet, välstånd och en hållbar utveckling kommer alla till del i världen. Allians för Sverige vill verka för ett fortsatt utvidgat EU som är smalare men vassare och koncentrerar sig på färre och genuint gränsöverskridande frågor. Vi ska bidra till att EU kan agera kraftfullt och samordnat på den internationella scenen och ta sitt globala ansvar, inte minst i kampen mot fattigdom och miljöhot.

Det är utifrån dessa gemensamma värderingsmässiga utgångspunkter som en ny regering kommer att ta sig an de utmaningar som Sverige står inför.

Utmaningar i ett nytt sekel

Globaliseringen och tekniska förändringar

Världen har förändrats de senaste decennierna. Världshandeln har mångdubblats. Genom de stora politiska omvälvningarna efter Berlinmurens fall har nya länder integrerats i den globala ekonomin. I Asien har Indien och Kina integrerats i den internationella handeln. I dessa länder växer produktionsförmågan 2-3 gånger

snabbare än i de gamla industriländerna. Att de nya ekonomierna i världsekonomin erbjuder produktionskostnader som motsvarar en bråkdel av kostnaderna i den gamla världen ställer oss inför en utmaning.

De finansiella marknaderna har vuxit i långt snabbare takt än handeln med varor och tjänster. Bättre fungerande finansiella marknader är en viktig orsak till att tillväxten tagit fart under 1990-talet. Företagens direktinvesteringar över landgränserna har ökat. Den dagliga omsättningen på ränte- och valutamarknaderna är 5–6 gånger större än handeln med varor och tjänster. Marknaderna utgör också en ny restriktion för politiken. Ett land som försöker föra en politik som inte är långsiktigt uthållig straffas obönhörligen med högre räntor och stigande riskpremier. De friare marknadsrörelserna är bra för världsekonomin, men har också bidragit till en större osäkerhet för många människor. Svängningarna, inte minst i priser på tillgångar som aktier och fastigheter, förefaller ha tilltagit.

Den tekniska utvecklingen går i snabb takt. Nya produkter, t.ex. platta tv-skärmar, dvd-spelare och mp3-spelare, blir snabbt konsumtionsvaror som många har tillgång till. Konsumenterna gynnas av låga produktionskostnader i den nya världen och tilltagande konkurrens pressar priserna på många varor. Bilar, elektronik, kläder, möbler och mat, ofta med en allt högre kvalitet, förefaller kunna säljas till allt lägre kostnader. Baksidan av de låga produktionskostnaderna i de nya ekonomierna är dåliga arbetsvillkor och växande miljöproblem. För att tillväxten ska bli uthållig och ge goda förutsättningar för alla medborgare måste politiken demokratiseras, med ökad öppenhet, lagstyre och respekt för mänskliga rättigheter som nödvändiga hörnstenar.

Den tekniska utvecklingen har bidragit till att länderna knutits tätare samman. Ny kommunikationsteknik har bidragit till att information kan överföras på sekunder. Ny kunskap sprids inte längre som ringar på vattnet utan färdas med elektronisk hastighet. I kölvattnet av en ekonomisk integration har också en mer global kultur börjat växa fram, särskilt bland unga människor. Inte minst musik, filmer, litteratur och mode skapar en samhörighet som var otänkbar tidigare.

Många trodde att informationsteknologi och ökad världshandel skulle leda till att det stora dominerade det lilla. Att produktionen skulle centraliseras till världsomspännande multinationella företag. Att små företag skulle slås ut och ersättas av allt större konglomerat.

Under 1990-talet blev det tydligare att detta inte är en riktig bedömning. Inte minst genom en växande betydelse för entreprenörskap och förmågan att omsätta nya idéer i produktion har småföretagen fått en renässans, inte minst i industriländerna.

En allt intensivare global konkurrens har medfört att förmågan att anpassa sig har blivit mer betydelsefull vilket ökar entreprenörens betydelse. Småföretag förefaller vara bättre rustade att snabbt omstrukturera verksamheten. Även om stora företag

ofta kan producera till en lägre styckkostnad blir deras bristande anpassningsförmåga en nackdel. Den tekniska utvecklingen har underlättat för små och medelstora företag. Utvecklingen av nya produkter och produktionsmetoder har blivit mer kunskapsintensiv och småföretag förefaller vara bättre rustade för att ta till vara högutbildad arbetskraft. Tidigare stordriftsfördelar i forskning och utveckling förefaller ha förbytt i smådriftsfördelar.

Globaliseringen ställer också det svenska samhället inför nya utmaningar. Sverige har i grunden goda förutsättningar. Arbetskraften är bättre utbildad än i de flesta industriländer. Satsningarna på forskning, inte minst inom näringslivet, är omfattande och många forskare arbetar i privat sektor. Svenska företag har visat en stor förmåga att ta till sig ny teknik. Informationsteknologin (IT) har slagit igenom på bred front i samhället. Sverige kan också bli ett föregångsland inom miljöteknik.

Svenska företag har mött den nya världen med stor framgång. I ett avseende har emellertid Sverige haft svårigheter. Även om tillväxten varit god har det skapats få arbetstillfällen i Sverige.

Sedan 1970 har sysselsättningen i näringslivet inte ökat. Åren under 1970- och 1980-talen dominerades av en snabb utbyggnad av den offentliga sektorn, vilket bidrog till att den svaga utvecklingen i näringslivet inte slog igenom i arbetslöshet. När det under 1990-talet inte längre var möjligt att fortsätta öka den offentliga sysselsättningen blev effekten stigande arbetslöshet.

Tidigare hade Sverige lägre arbetslöshet än många andra industriländer, men så är inte längre fallet. I dag har många små öppna jämförbara ekonomier lägre arbetslöshet än Sverige. Länder som Norge, Danmark, Island, Storbritannien, Österrike, Schweiz, Irland, Nya Zeeland och Nederländerna har och har haft en bättre utveckling av arbetslösheten än Sverige när jämförbara mått, t.ex. OECD:s standardiserade arbetslöshetsmått, används för bedömningen.

Den ökade ekonomiska turbulens som följt av globaliseringen har bidragit till att fler drabbas av arbetslöshet. Förmågan att anpassa sig till förändringar har blivit viktigare. Sverige har, inte minst p.g.a. att villkoren för företagare och snabbväxande företag inte är tillräckligt goda, svårigheter att möta denna utveckling. En trög arbetsmarknad har bidragit till att många fastnar i långvarig arbetslöshet. En generös arbetslöshetsförsäkring ger trygghet, men en hög ersättningsnivå, som utgår under en i det närmaste obegränsad tidsperiod, och ineffektiv arbetsmarknadspolitik ökar också risken för långvarig utslagning.

Vår slutsats är att två faktorer förklarar den svaga sysselsättningsutvecklingen i Sverige. För det första gör alltför höga skatter, bidragssystemets konstruktion och bristande kontroll, ineffektiv arbetsmarknadspolitik och alltför höga arbetsgivaravgifter i vissa sektorer att utbudet och efterfrågan på arbetskraft blir för låg och att matchningen på arbetsmarknaden fungerar illa. Det lönar sig helt enkelt

för dåligt att arbeta och det är för dyrt och komplicerat att anställa. För det andra är entreprenörsklimatet i den svenska ekonomin för dåligt. Det är för få som vill starta företag och det är för få företag som vill växa snabbt. Det är helt enkelt inte tillräckligt attraktivt att vara entreprenör. Medan många andra länder ökat andelen företagare, har andelen företagare i Sverige successivt minskat.

Allians för Sverige ser det som sin uppgift att möta det nya seklets utmaningar.

Globala utmaningar

I den allt tätare världen, där välståndet ökar för många, möjligheterna blir större och kontaktytorna fler, tydliggörs också utmaningarna. Nya problem överskrider nationalstaternas ramar och gör gränslinjen mellan inrikes- och utrikespolitik mindre tydlig. Globaliseringen förtydligar vårt moraliska ansvar för våra medmänniskor, konsekvenserna av vårt agerande och också vårt ömsesidiga beroende med vår omvärld. Både möjligheter och hot blir mer påtagliga.

Det kalla krigets slut, murens fall, EU:s östutvidgning och utbredningen av demokrati och mänskliga rättigheter har inneburit positiva förändringar för säkerheten i världen och Sverige. Men många gamla konflikter lever kvar och nya hot växer, som gjort säkerhetspolitiken mer komplex. Hotet från terrorism och massförstörelsevapen är mer oförutsägbart och svårhanterligt. Men även hotet från den organiserade brottsligheten växer och kan på sikt utvecklas till ett betydande säkerhetspolitiskt problem.

Dessutom kan inte säkerhetspolitiken isoleras från fattigdomsproblem, förtryck, pandemier och miljöhot. Dessa är i sig säkerhetshot, men kan också generera ett starkt migrationstryck eller bidra till en desperationens miljö där fanatismens och terrorns idéer har lättare att slå rot. Frånvaro av demokrati är också ett stort säkerhetshot, inte minst i kombination med massförstörelsevapen. Inget land kan idag på egen hand hantera de komplicerade hot världen står inför. I en sådan värld blir vi allt mer beroende av ett effektivt multilateralt system.

USA har spelat en central roll för Europas säkerhet. Dess globala ekonomiska, politiska och militära styrka saknar motstycke. Hur USA väljer att använda denna makt framöver kommer på många sätt att avgöra formerna för det framtida internationella samarbetet.

Det är viktigt att den framgångsrika EU-utvidgningen kan fortsätta med full kraft. EU måste säkra freden på Balkan bl.a. genom att säkerställa att dessa länder ges möjlighet till framtida EU-medlemskap. EU tar ett allt bredare ansvar för globala problem och har kommit att bli en positiv kraft när det gäller krishanteringsinsatser även utanför Europas gränser.

Men det finns också andra viktiga frågor på den internationella dagordningen som kräver ökad uppmärksamhet. Irans kärnvapenambitioner inger betydande oro. Den

politiska utvecklingen i Ryssland har under senare år fått allt fler odemokratiska inslag. Diktaturen i Vitryssland fortsätter att vara en skamfläck i Europa. De allvarliga brotten mot de mänskliga rättigheterna som pågår i Kina ska påtalas och fördömas. Konflikten mellan israeler och palestinier präglas fortsatt av starka motsättningar. En lösning av den är en förutsättning för att kunna hantera andra problem i regionen. Utvecklingen i Irak kännetecknas av djupa motsättningar som i värsta fall skulle kunna leda till ett fullskaligt inbördeskrig.

Globaliseringen är i grunden positiv, men vi får heller inte bortse från att den också förvärrar miljö- och resursproblem, när efterfrågan på energi och råvaror ökar snabbt, viktiga ekosystem överutnyttjas och omsättningen av avfall och restprodukter alltmera överskrider naturens absorptionsförmåga. Konsekvenserna – ett instabilt klimat och icke-fungerande ekosystem – är inte bara ett miljöproblem, utan hotar ytterst världsekonomin. Frågor om energisäkerhet blir också allt mer viktiga för Europa som är världens största importör av olja och gas. Den största delen av Europas energiimport kommer från Gulfstaterna, Ryssland och Nordafrika.

Fattigdomsproblemet är en av vår tids största utmaningar. Många av de positiva ekonomiska effekterna som globaliseringen för med sig har inte i tillräcklig utsträckning kommit de fattigaste länderna till del. För att fattiga länder ska uppnå en långsiktigt uthållig tillväxt är marknadsekonomi, frihandel och en politik som understödjer utveckling, genom bland annat satsningar på utbildning och hälsa, nödvändigt. Bara länder där äganderätt, mänskliga rättigheter och lagstyre respekteras kommer att lyckas gå från fattigdom till välstånd.

Trots att världsekonomin sedan andra världskriget vuxit mer än åtta gånger lever mer än tre miljarder människor på mindre än två dollar om dagen. Krig och kriser, ett orättvist handelssystem, diktatur och förtryck, korruption, försummade hälsoproblem och utarmningen av centrala ekosystem är några skäl till att hundratals miljoner fattiga människor har hamnat i ett globalt utanförskap. Trots landvinningar inom medicin drabbar sjukdomar som malaria och aids tiotals miljoner människor, och utgör ett kraftfullt hot mot hela nationers framtida utveckling, både i Afrika och i Asien. Den afrikanska kontinenten plågas förutom av fattigdom, sjukdom och humanitära katastrofer också av flera krig och etniska konflikter som under de senaste tio åren krävt miljontals liv.

Samtidigt går arbetet med handelsliberaliseringar som öppnar marknader för fattiga länder trögt, nivån på det samlade internationella biståndet är låg samtidigt som biståndet inte sällan används ineffektivt och uppvisar stora samordningsbrister mellan givarna. Därtill saknas oftast den nödvändiga helhetssyn som inkluderar olika politikområden i fattigdomsbekämpningen. Inte sällan ger vi med den ena handen i form av bistånd, och tar med den andra, i form av handelsrestriktioner och jordbrukssubventioner. Världsfattigdomen är i första hand en moralisk fråga, men den rör också vårt egenintresse. Den utbredda fattigdomen ökar risken för

spänningar och konflikter, och för brottslighet, epidemier, förstöring av vitala natursystem etc.

Fattigdomsbekämpningen måste också tydligare kopplas samman med miljöfrågorna. Alltför fattiga människor tvingas på flykt på grund av skogsskövling, jordförstöring, vattenbrist, utarmning av lokala fiskeresurser etc. Klimatförändringen riskerar att förvärra denna typ av problem, exempelvis genom en höjning av havsnivån, ett torrare klimat och svårare stormar. Biståndet har i allt väsentligt försummat dessa frågor.

Energi- och klimatfrågorna utvecklas snabbt till en avgörande utmaning. Problemet sågs länge enbart som ett miljöproblem, men alla sektorer i samhället berörs av problem som snabbt stigande priser, ökande otrygghet i försörjningen samt konsekvenserna av ett mera instabilt klimat. Livsbetingelserna kan dramatiskt förändras.

Att tackla dessa frågor kräver att rader av åtgärder vidtas parallellt – på olika nivåer. Det är utmanande. Hur ska stora aktörer vid sidan om EU – USA likaväl som snabbt växande ekonomier som Kina och Indien – kunna engageras? Hur kan Sverige och andra EU-länder vidta kraftiga åtgärder på hemmaplan, inte minst genom energiforskning, energieffektivisering och utveckling av alternativa energislag? Hur kan Sverige genom de snabbt växande miljöteknikföretagen spela en nyckelroll?

Utanförskap och demografi

I dag står över en miljon människor utanför arbetsmarkanden. Inte i någon högkonjunktur i modern tid har så många människor stått utanför arbetsmarknaden som idag.

Vid sidan av de 250 000 som är öppet arbetslösa är det ca 140 000 personer som deltar i olika AMS-program. Till dessa kommer att ca 200 000 personer som anser sig vara arbetslösa, men som inte aktivt söker arbete, s.k. latent arbetssökande. Det är personer som saknar arbete, som kan och vill arbeta och som i vissa fall uppbär a-kassa, men som inte aktivt sökt arbete den senaste månaden. Till viss del är latent arbetslösa överlappande med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Nästan 270 000 personer som deltidsarbetar både kan och vill arbeta mera. En del av dessa uppbär också ersättning för deltidsarbetslöshet eller har ett tillfälligt arbete.

Trots uppbromsningen av sjukskrivningarna är över 250 000 personer sjukskrivna och ca 550 000 personer förtidspensionerade. Hur många av dessa som skulle kunna arbeta om arbetsmarknaden fungerade väl är en öppen fråga, men det är helt klart att många av dem som är sjukskrivna eller förtidspensionerade skulle, inte minst om de fick tillgång till vård och rehabilitering, kunna få möjlighet att jobba på en bättre fungerande arbetsmarknad.

För unga människor är situationen ännu mer problematisk. Uppemot 300 000 personer i åldrarna 16-24 år står utanför arbetsmarknaden eller arbetar mindre än de skulle önska. Unga människors utanförskap riskerar, inte minst eftersom det sker en uppgång bland förtidspensionärerna, att leda till ett livslångt utanförskap.

Den utmaning utanförskapet innebär kommer att förstärkas av den demografiska utvecklingen. De närmaste decennierna kommer befolkningstillväxten till ca 70 procent att ske i grupper som inte befinner sig i yrkesverksam ålder. Att fler blir äldre och får möjligheter att få fler friska år är en stor vinst för samhället. Många kan nu, inte minst tack vare bättre hälsa, på ålderns höst leva ett rikt liv och förverkliga livsdrömmar som var otänkbara bara för några decennier sedan.

Allt fler äldre kommer att betyda att varje person i arbetsför ålder måste försörja allt fler. Samtidigt kan efterfrågan på vård och omsorg öka. Behovet av att anställa fler människor inom vård och omsorg ökar, samtidigt som förutsättningarna att betala för sjukvård och äldreomsorg undermineras om inte fler kommer i arbete.

Morgondagens gamla kommer också, med rätta, att ställa krav. De kommer inte att acceptera att reduceras till vårdfall. Varje människa har rätt att kräva en omsorg och en vård som är tillgänglig på individens villkor. Hur man vill bo, vilken mat man önskar äta, vem man vill umgås med och i vilka former stöd och service ska ges måste baseras på den enskildes val. Människor som har vant sig vid att leva ett fritt liv kommer naturligtvis också kräva respekt för sina val när de blir gamla och behöver mer hjälp i vardagen.

För att Sverige inte permanent ska bli ett samhälle som klyvs mellan dem som har arbete och de som ställs utanför måste den viktigaste politiska uppgiften vara att minska utanförskapet. Pressas utanförskapet tillbaka förbättras också förutsättningarna att klara den ökade konkurrensen om jobben från omvärlden eftersom kostnaderna för olika sociala ersättningar utgör en tung post i produktionskostnaderna i Sverige. Att pressa tillbaka utanförskapet är också nödvändigt för att klara en åldrande befolkning. Vi måste prioritera en god välfärd och god trygghet för våra gamla. Det är därtill både möjligt och nödvändigt att finna vägar tillbaka till arbetsmarknaden när ett växande behov av vård och omsorg blir allt tydligare framöver.

Segregation: Sverige, ett delat land

Ett nytt socialt landskap har vuxit fram i Sverige, präglad av utestängning från arbetsmarknaden, bostadssegregation, bidragsberoende, maktlöshet och sårbarhet.

Sverige är ett delat land. Aldrig i modern tid, vid ett jämförbart konjunkturläge, har så många människor stått utan arbete och levt i maktlöshet. Varje ny högkonjunktur har lämnat fler människor utanför än vid föregående högkonjunktur.

Bakom utanförskapets explosiva utbredning låg ett sysselsättnings sammanbrott.

Utanförskapet riskerar att bli ännu djupare för de människor som invandrat till Sverige, där det också finns betydande kulturskillnader mellan dem som lever i utanförskap och majoritetsbefolkningen.

Betydande öar av djupt utanförskap återfinns idag i nästan alla stora och medelstora svenska städer. Den fysiska koncentrationen av individer och grupper vars liv präglas av denna typ av utanförskap har allvarliga konsekvenser. När livet för en majoritet av dem som bor i ett område helt och hållet präglas av socioekonomiska villkor och kulturella referensramar som skiljer sig från samhället i övrigt omvandlas den individuella utsattheten till kollektiva processer med en egen dynamik.

Att problemet nått ett sådant djup beror på många olika faktorer. Redan under 1970-talet kunde en tydlig förändring av den svenska samhällsekonomi funktionssätt observeras, med svåra följder för i synnerhet flyktingarnas och invandrarnas arbetsmarknadsintegration. En allvarlig social och etnisk boendesegregation blev också tydlig.

Det tydligaste beviset på existensen av allvarliga strukturproblem är nyfattigdomens, segregationens och utanförskapets fortsatta utveckling under den extrema högkonjunktur som Sverige upplevde på slutet av 1980-talet. Lågkonjunkturen under 1990-talets första hälft fördjupade på ett drastiskt sätt de tidigare tendenserna till nyfattigdom och utanförskap.

En stor del av förklaringen till det långsiktigt växande utanförskapet står tveklöst att finna i hur svensk ekonomi har fungerat under de senaste tre decennierna. Det mest karakteristiska och bekymmersamma draget i detta avseende är att det har skapats för få jobb.

De särpräglade problem som Sverige uppvisar i sysselsättningsavseende förklaras av de institutioner och regleringar som formar vår samhällsekonomi i allmänhet och vår arbetsmarknad i synnerhet. Särskilt viktiga i detta sammanhang är skattepolitiken, den bristande konkurrensen inom viktiga delar av tjänstesektorn, lönebildningsmekanismerna och arbetsrättsreglerna. Alla dessa aspekter samverkar till att bestraffa – fördyra – arbetet, försvåra nya gruppers etablering på arbetsmarknaden och minska mångfalden i samhällsekonomin.

En annan viktig bidragande orsak till utanförskapets framväxt är den enhetlighet och brist på konkurrens som fortfarande präglar den svenska samhällsekonomin, speciellt välfärdstjänsterna – vård, skola och omsorg. Brist på konkurrens och mångfald inom denna strategiska sektor skapar givetvis färre jobb möjligheter för personer som på olika sätt avviker gentemot majoritetsbefolkningen. En större öppenhet och konkurrensutsättning skulle öppna stora möjligheter för nya företag, som både drivs av och anställer människor med andra livserfarenheter, egenskaper och affärsidéer än de som idag bildar normen, men inte bara det. Brist på mångfald och konkurrens gör det också svårare för minoriteter att få tillgång till ett varierande utbud av tjänster –

exempelvis utbildning, rådgivning, arbetsförmedling och arbetslivsträning – som på bästa sätt kan utveckla deras specifika arbetspotential.

Diskriminering förekommer i vårt samhälle. Den finns på bostadsmarknaden, där människor nekas att hyra bostad på grund av sin härkomst eller blir hänvisade till betongförorter. Den finns på arbetsmarknaden där människor på grund av sin härkomst inte blir kallade till intervju, än mindre får anställning. Den finns i rättsväsendet där invandrare ibland döms till hårdare straff. Diskriminering utgör ett allvarligt problem för den enskilde människan vars naturliga rättigheter förtrampas, men också för samhället i stort.

Diskrimineringen utförs inte sällan av personer som är omedvetna om att de diskriminerar. I en ekonomi där sysselsättningen knappast växer blir kampen om de befintliga jobben mycket hård och då kan också lindriga fördomar och diskriminerande attityder få en förödande effekt.

Grunden för diskriminering är att olika människor klumpas ihop som en grupp som sedan tillskrivs vissa egenskaper. Samtidigt är det svårt att driva diskrimineringsfall i domstol och skadeståndsbeloppen är låga. De saknas också en samlad, effektiv och tillräckligt rättssäker lagstiftning mot alla typer av diskriminering.

Även integrationspolitiken har bidragit till utanförskapet. Denna har präglats av ett omhändertagande, i vilket nykomlingarna systematiskt har omvandlats till maktlösa klienter och förlorat kontrollen över många av sina allra mest väsentliga livsval.

Ge kvinnor och män samma möjligheter

Jämställdhet och lika möjligheter är en angelägenhet för både kvinnor och män. Alla ska ha samma möjligheter till fria livsval, och delat ansvar för att gemensamt få vardagspusslet att gå ihop. Den yttersta utgångspunkten är den grundläggande principen om alla människors lika rätt och värde. Ingen människa ska behandlas sämre än någon annan, på grund av sitt kön.

Sverige framställs ofta som ett jämställt land, och mycket positivt har skett på jämställdhetsområdet. Jämfört med kvinnor i många andra länder har möjligheterna för svenska kvinnor blivit bättre, men mycket återstår innan kvinnor och män har lika möjligheter.

Fortfarande har män högre inkomster än kvinnor och startar oftare företag än kvinnor. Omvänt faller oftast den största delen av det obetalda arbetet i hemmet och ansvaret för barnen på kvinnor. Fortfarande diskrimineras många kvinnor enbart på grund av sitt kön, och mäns våld mot kvinnor visar inga tecken på att minska. Bland dem som befinner sig allra längst från arbetsmarknaden finns många kvinnor med utländsk bakgrund.

Det finns bland många en övertro på politisk styrning för att förbättra jämställdheten. Sanningen är att trots jämställdhetsplaner, deklarationer och principdokument så cementeras ojämställdheten i arbetslivet och lönediskriminering. Sexuella trakasserier och orättvis behandling vid graviditet och föräldraledighet fortsätter. Uppenbart har de metoder som använts inte fungerat.

Grunden för ett samhälle som erbjuder lika möjligheter för kvinnor och män måste vara att låta både kvinnor och män utvecklas, och att inte skapa system som konserverar fördelningen av makt och resurser ut ett könsperspektiv. Om män och kvinnor finns med och delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet, på alla nivåer, får vi ett bättre samhälle.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är fortfarande stora, och har dessvärre ökat ytterligare de senaste åren. Störst är skillnaderna i den statliga sektorn. Låga löner tillsammans med höga skatter för människor med låga och normala inkomster gör att många kvinnor är beroende av bidrag för att få ekonomin att gå ihop. Förmögenhetsskillnaderna mellan män och kvinnor är fortfarande mycket stora, vilket hänger samman dels med att män i större utsträckning än kvinnor äger och driver företag, och dels med att kvinnor fortfarande tar huvudansvaret för barnen när de är små, och därmed yrkesarbetar en kortare tid av livet.

Svensk arbetsmarknad är fortfarande starkt könssegregerad. Det innebär minskade utvecklings- och karriärmöjligheter men också att starkt enkönade arbetsplatser går miste om den dynamik som en mångfald av bakgrunder innebär. En blandning av bakgrunder, åldrar och kön är ofta en klok mix för att en arbetsplats ska kunna utvecklas på bästa sätt. Därför är det angeläget att förändra attityder och värderingar så att traditionellt kvinnliga arbetsplatser, t.ex. inom vården, och traditionellt manliga arbetsplatser, t.ex. inom teknik och naturvetenskap, öppnas upp för såväl män som kvinnor.

Både kvinnor och män ska kunna kombinera familjeliv med arbetsliv, och få vardagspusslet att gå ihop. Ingen ska tvingas välja bort barn och familj på grund av bristen på trygga anställningar, en stelbent familjepolitik, eller risken att missgynnas under graviditet och föräldraledighet. I själva verket är föräldraskapet en värdefull erfarenhet som i vissa framsynta företag ses som eftersträvansvärd och en merit. Lika villkor att kombinera yrkesliv och familjeliv förutsätter en barnomsorg som låter familjerna välja den barnomsorg som passar dem bäst.

Mer än varannan kvinna är anställd i den offentliga sektorn. Många av dem – vårdbiträden, sjuksköterskor, läkare och annan personal – vittnar om en lust och vilja att bidra till en ökad mångfald av vårdgivare och till bättre kvalitet och arbetsformer inom den idag alltför ofta stelbenta och hierarkiska offentliga sektorn. Med ett ökat utrymme för enskilda initiativ och eget företagande inom välfärdsområdet skulle fler kvinnor få möjligheter att starta företag, men det skulle också öppna för nya arbetsformer som kan leda till bättre kvalitet, både för patienter och anställda, och

därmed sannolikt också lägre sjukskrivningstal bland kvinnor i offentlig sektor. Med fler arbetsgivare att välja på kommer förutsättningarna för bättre arbetsvillkor och bättre löneutveckling att förbättras.

Redan idag är många kvinnor verksamma inom den snabbväxande tjänstesektorn, som rymmer en stor potential för fler företagare. Om vi ska kunna ta till vara den potentialen, och de jobb som kan skapas där, behöver vi riva de hinder som försvårar kvinnors företagande, och ge tydliga förutsättningar som leder till att fler kvinnor tar steget att starta eget.

En ny geografi

Globaliseringen är bra för Sverige, men den innebär också att länder och regioner tävlar med varandra i kunskap, idéutveckling och förändringsförmåga. Kommunikationer är snabba och människor och företag rörliga. Gränser och geografiska avstånd spelar allt mindre roll. Vi kan inte längre lita till ett antal större exportföretag som garanterar den ekonomiska tillväxt som tryggar välfärden. Många av dessa företag flyttar, både produktion och huvudkontor, och deras investeringar sker ofta i andra länder än Sverige.

Allians för Sverige tror på hela Sverige. Avgörande för hela Sveriges utveckling är att det skapas fler jobb, fler företag, och att fler företag är beredda att växa och anställa. En politik för fler företag och fler jobb kan inte inriktas på att motverka eller hålla tillbaka utvecklingen i någon region, utan måste handla om att förbättra och förstärka tillväxtpotentialen i hela Sverige. Ju fler regioner som har en stark och expansiv ekonomi, desto bättre är det för Sverige. Fler ekonomiskt starka regioner är också bra för Sveriges ekonomiskt svagare regioner.

Globaliseringens effekter innebär att vi måste se på den regionala utvecklingspolitiken på ett nytt sätt. Traditionell regionalpolitik bygger på ett renodlat omfördelningsperspektiv: storleken på den ”nationella kakan” är på förhand bestämd, och statens uppgift är att fördela bitarna rättvist över landet. Att detta synsätt idag leder fel är tydligt.

Hela Sverige är inte i samma konjunkturfase, med samma arbetsmarknad och samma näringslivsstruktur. Därför måste tillväxtpolitiken i allt högre grad anpassas till regionala förutsättningar. Då kan människor och företag bättre arbeta för att bli framgångsrika och ta tillvara utvecklingskraft och dynamik där de lever och verkar. Näringslivet, lärosäten och politiker i kommuner och regionen kan arbeta tätt tillsammans för att utveckla de kompetenser som krävs för att klara sig i den globala konkurrensen och samtidigt förhindra den regionala klyvningen.

Tillväxten har alltid sin grund i enskilda människors beslut och överväganden. Det innebär att den del av samhällsstrukturen där tillväxtfrågorna sköts alltid har ett ansvar för att främja tillväxten genom att göra det lättare för människor och företag

att förverkliga sina idéer. Ingen av oss kan veta vem av oss, eller vilken idé, som kommer att vara världsledande i framtiden. Därför måste det finnas förutsättningar för människor och idéer att utvecklas, i hela landet.

Utgångspunkter för en ny politik för en ny tid

En ekonomisk politik för fler jobb i växande företag

Den ekonomiska utvecklingen i ett land avgörs av den politik som förs. På lång sikt är ekonomins funktionssätt avgörande för hur produktionsförmågan utvecklas. I länder med demokrati och lagstyre, där en god etik ger en stark grund för näringslivet, där det lönar sig att starta och driva företag och den privata äganderätten definieras och upprätthålls effektivt i rättssystemet, där fri prissättning råder och konkurrensen på olika marknader är stark, där utbildningssystem, lönesättning och skatter bidrar till en välutbildad befolkning och där ny teknik utvecklas och tas tillvara på ett effektivt sätt växer också välståndet. Lika viktigt är det med en frihandelsorienterad politik och en väl utbyggd infrastruktur.

Att tillväxten ökar betyder, vilket inte minst Sverige fått erfara de gångna åren, emellertid inte nödvändigtvis att sysselsättningen ökar. I en mening är det tvärtom: I takt med att vi blir rikare efterfrågar vi mera fritid och industrialiseringen har möjliggjort en kraftig minskning av antalet arbetade timmar. Det utanförskap som växt fram i framförallt Europa under 1970- och 1980-talen är emellertid inte uttryck för välstånd, utan ett uttryck för växande klyftor i samhället. Sverige är kanske det industriland som drabbats hårdast av en svag sysselsättningsutveckling, men i många länder i Europa har utvecklingen de senaste decennierna präglats av god produktivitetstillväxt och växande utanförskap. Ekonomerna har talat om jobblös tillväxt. Det samlade välståndet stiger, men stora grupper ställs utanför samhället eftersom de inte har en fast förankring på arbetsmarknaden.

Vi vet att produktiviteten är avgörande för hur hög tillväxten blir, men att arbetsmarknadens funktionssätt avgör hur många jobb tillväxten leder till. Hur många som arbetar beror på företagens vilja och förmåga att anställa, hur många som kan och är beredda att ta ett jobb, och hur väl arbetsmarknaden matchar företagens och människors önskemål. Att sysselsättningen i Sverige har varit svag och att utanförskapet är utbrett är en följd av att skatter, bidrag och inriktningen på arbetsmarknadspolitiken utformats på ett sätt som inte är förenligt med låg arbetslöshet och hög sysselsättning.

Ett program för ökad sysselsättning måste vara brett för att förmå förbättra ekonomins funktionssätt och produktionsförmåga. Det måste inkludera åtgärder för att öka utbudet på arbetskraft, samtidigt som det måste skapas förutsättningar för företagen att öka sin efterfrågan på arbetskraft. Ett brett program har också förutsättningar att få en större effekt på sysselsättningen, eftersom de olika åtgärderna kompletterar och förstärker varandra. Åtgärder som ökar efterfrågan på arbetskraft, utan att förstärka utbudet, tenderar att leda till stigande arbetskostnader, vilket begränsar sysselsättningseffekten. Åtgärder för att öka utbudet som inte kompletteras med förslag som gör det lättare att lämna arbetslöshet riskerar att få ett fördröjt genomslag.

Ett program för ökad sysselsättning i hela Sverige måste göra det mer lönsamt att arbeta. Det handlar om att tröskeleffekterna för att träda in på arbetsmarknaden måste sänkas och att en ökad arbetsinsats eller ett större ansvarstagande måste belönas. Det är också viktigt att matchningen mellan arbetsökande och lediga platser förbättras. Kostnaderna för att söka arbete måste reduceras och de som drabbas av arbetslöshet måste erbjudas breda vägar tillbaka till arbetsgemenskapen. En politik för ökad sysselsättning måste också baseras på en politik för högre produktivitetstillväxt. Det måste löna sig att utbilda sig, kunskapen måste få en starkare ställning i skolan och företagarklimatet måste förbättras om sysselsättningen ska öka. Kostnaderna för att anställa reduceras. Höga skatter, krångliga regler och omfattande åtaganden gör att arbetsgivare drar sig för att anställa. Inte minst i servicesektorn är detta ett stort problem.

Det är också självklart att programmet är fullt ut finansierat och permanent. Det får inte uppstå osäkerhet om att de offentliga finanserna är långsiktigt uthålliga.

Det är också viktigt att inriktningen är strukturell snarare än konjunkturrell. Eftersom hushållen anpassar sin konsumtion till förväntningar om den långsiktiga inkomstutvecklingen bör en strukturell inriktning få större genomslag än tillfälliga åtgärder, också på kort sikt. Erfarenheter från andra länder som genomfört struktureller reformer under 1990-talet är att efterfrågan reagerar snabbt på en varaktig förbättring av produktionsförmågan. Inte minst stigande reallöner och priser på olika tillgångar, t.ex. fastigheter och aktier, påverkar hushållens vilja att konsumera. En varaktig höjning av produktionsförmågan leder till en motsvarande höjning av konsumtionsförmågan i framtiden, vilket normalt leder till att hushållen, som önskar jämna ut den samlade konsumtionen, ökar sin konsumtion redan i dag.

Politiken måste också förbättra villkoren för små- och snabbväxande företag. Bättre villkor för företagare och entreprenörer är det som kan lägga grunden för en snabb sysselsättningstillväxt. En viktig komponent är också att förstärka kunskapssamhället. Sverige ska inte möta en globaliserad värld genom att lönenivån gradvis anpassas ner till de länder som nyligen tagit steget in i världshandeln, utan genom förmågan att producera varor och tjänster med ett allt högre värde. För att lyckas med det måste kunskapen stå i centrum i skolan. Hela samhället måste kraftsamla kring en politik

för att utveckla ny kunskap. Forskning och utveckling i hela samhället blir av avgörande betydelse. I det perspektivet blir det också nödvändigt att skapa ett klimat som gör att ny kunskap i större utsträckning än idag omsätts i produktion i Sverige.

Vårt land är ett land med rika möjligheter, som kan tas till vara bättre än idag. Därför vill vi föra en aktiv förnyelsepolitik som ger alla delar av landet möjligheter att växa och utvecklas av egen kraft, snarare än behöva lita på tillfälliga stöd från statsmakten. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften, och skapa bättre förutsättningar för investeringar och innovationer, kan vi förbättra och förstärka tillväxtpotentialen i hela landet.

En ny politik för tillväxt i hela landet måste tydligt fokusera på just tillväxt. Politiska insatser som i första hand fungerar som konstgjord andning till näringslivsstrukturer som inte är långsiktigt hållbara ska avvecklas. Viktiga beståndsdelar är istället ett ökat lokalt och regionalt inflytande över regionalpolitiska medel, företagsstöd och transportsystem. Lika viktigt är hållbara och väl fungerande kommunikationer, över hela landet. En god infrastruktur för alla typer av transportmedel (tåg, båt, bil, buss, lastbil och flyg) är avgörande för att nya företag ska kunna skapas och befintliga kunna växa, liksom tillgång till en modern IT-infrastruktur. Privata satsningar och företagande ska inte gå om intet på grund av bristfällig infrastruktur och dåliga kommunikationer. Beslut som påverkar möjligheterna att bedriva näringsverksamhet och skapar tillväxt och nya jobb ska i betydligt högre grad beslutas på lokal eller regional nivå.

Lärande för bildning och trygghet i förändring

Få saker berör alla i ett land på samma sätt som utbildning. Att utbildning och forskning håller hög kvalitet är avgörande för ett lands välfärd och möjlighet att konkurrera på världsmarknaden. Global konkurrenskraft avgörs av både bredd och elit. Det är lätt gjort att i första hand tänka på den spetsforskning som behövs för att nå ekonomisk framgång. Men det är lika viktigt att basutbildningen är så bra att alla medborgare får möjlighet att ta del av information och samtal i vardagen. Bara så kan en levande demokrati uppstå och leva vidare.

Varje samhälle har en skyldighet att ge alla barn och ungdomar en utbildning som förbereder dem för ett liv som vuxna. I Sverige har vi en lång tradition av bred folklig utbildning. Det har länge varit självklart att en persons utbildning inte ska vara beroende av social bakgrund eller ekonomiska resurser. Alla ska ha samma rätt till en god utbildning.

Skolan är en unik möjlighet för varje barn att tillägna sig de kunskaper och utveckla de färdigheter som hon eller han behöver som en god grund för att klara livet. De som är allra mest beroende av en bra skola är de som i stor utsträckning slås ut från skolan i dag – barn och ungdomar som av olika skäl inte kan räkna med stöd hemifrån. I en väl fungerande skola lämnas ingen elev på efterkälken. Där blir varje

elev uppmärksammas och ges möjlighet att utveckla just sina talanger och förmågor. Där möts varje elev av höga förväntningar och ges förutsättningar att komma till sin rätt.

Men vi måste vara ärliga och slå fast att Sverige borde ha nått längre. En av fyra elever tar sig inte genom grundskolan med de kunskaper som alla ska nå. En av fyra klarar inte gymnasieskolan inom fyra år, trots att all utbildning är avsedd att ta tre år. Många lärare, föräldrar och elever upplever mobbning, stök och oro som stora problem i skolan. Så är det år efter år. De lärare och rektorer som lyckas i sitt uppdrag gör det inte tack vare, utan trots den skolpolitik som förs. Den högre utbildningen ses delvis som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Resultatet är att tusentals elever lämnar grundskolan med stora kunskapsluckor och förlorad självkänsla. Gymnasiet har fått ta huvudansvaret för detta, samtidigt som kraven i gymnasieutbildningen successivt har sänkts. Högskola och universitet gymnasifieras i sin tur.

Varje svensk skola ska utvecklas till en skola som lärare och elever kan känna sig stolta över. Vi vill ha en skola där alla känner sig trygga och respekterade och där varje elev får möjlighet att utvecklas till toppen av sin förmåga. Skolan ska präglas av mångfald och nytänkande och ge eleverna de nödvändiga förutsättningarna och värderingarna för att möta samhällets krav.

Det behövs en ny politik för mer kunskap och bildning. Ingen ska gå ut grundskolan utan att kunna läsa, räkna och skriva. Sverige behöver bra studieförberedande program på gymnasiet. Och Sverige behöver också förstklassig yrkesförberedande utbildning. De som senare i livet vill ändra sin yrkesinriktning ska ha alla möjligheter att göra det. Kvaliteten inom de svenska högskoleutbildningarna måste höjas och fler studenter måste motiveras att slutföra sina utbildningar. En tydlig satsning på forskning är nödvändig. Det fordras ökade fasta resurser som ger arbetsro åt doktorander och disputerade. En verklig satsning på högklassiga forskningsmiljöer i Sverige kräver långsiktighet, förmåga att prioritera och frihet från statlig detaljstyrning. Mer måste satsas på ledande forskningsmiljöer av internationell klass.

Alla i Sverige måste känna att politiker och myndigheter gör allt de kan för att få skolan, högskolorna och universiteten på rätt spår igen. Om Sverige ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen är det en ödesfråga att på ett tydligare sätt prioritera utbildning – både elit och bredd.

En ny rättstrygghet

Sverige är inte längre det trygga land vi varit vana vid. Våldsbrottsligheten breder ut sig och våldet blir allt grövre. Antalet anmälda våldtäkter och misshandelsfall har blivit allt fler och bidrar till bilden av ett allt mer förrått samhälle. I takt med att våldsbrottsligheten ökar stiger människors känsla av otrygghet. Så många som 35

procent undviker att gå ut ensamma på kvällar och nätter. Mer än var fjärde kvinna är ofta eller ibland rädd för att gå ut i sitt eget bostadsområde när det är mörkt.

Nästan tre av fyra brott förblir ouppklarade. Mängdbrotten, som drabbar människor i deras vardag, ligger alla mycket lågt, med som bäst sex procents personuppklarande. Och många struntar i att anmäla, eftersom sannolikheten att brottet ska lösas är så försvinnande liten.

Förtroendet för polisen minskar och medborgarna upplever inte att de får den hjälp de behöver. De som drabbats av brott har blivit ännu mindre nöjda med den polisiära verksamheten. Betygen för polisen ligger nu på rekordlåga nivåer när det gäller brottsutredning.

De låga uppklarandesiffrorna tyder på att mängdbrott inte prioriteras. Men inte heller de grova brotten klaras upp. Till exempel klaras bara 22 procent av anmälda våldtäkter upp, och inte fler än tio procent av personrånen. Den senaste tidens så kallade satsningar på polisen har följts av neddragningar i syfte att skapa ekonomiska möjligheter att anställa aspiranter. Allt för många poliser har pensionerats i förtid sedan 2002, och över hundra polisstationer har lagts ned under de senaste fyra åren. Av närpolisreformen återstår bara namnet. I glesbygden saknas det poliser, precis som i särskilt brottsutsatta storstadsområden. Medborgarna står tyvärr långt ifrån polisen, både geografiskt och mentalt.

De brottslingar som lagförs och som får ett fängelsestraff, sviks av staten. De hamnar i överfulla fängelser där narkotikan flödar och där möjligheterna till rehabilitering är små. Risken för återfall i brott efter avtjänat straff är mycket stor.

Allians för Sverige kan inte acceptera rättsväsendets reträtt och människors ökade otrygghet. En stark rättsstat måste balansera målkonflikter. Det är statens uppgift att upprätthålla medborgarnas rättstrygghet och att skydda var och en från att bli utsatt för brott. Vår uppfattning är att det går att påverka och bekämpa brottsligheten, både kortsiktigt och i ett längre perspektiv.

Samtidigt måste rättssäkerheten värnas och medborgarna skyddas från rättsövergrepp från staten. Ingen ska diskrimineras på grund av sin bakgrund eller på grund av sitt kön. Den personliga integriteten ska skyddas. Alla är lika inför lagen, och samma lagar ska gälla för alla i Sverige. Påföljderna ska vara förutsägbara och väl förankrade hos medborgarna.

Vi talar klarspråk om ansvaret för att förmedla värderingar och normer för att förebygga brott. Genom tidiga och tydliga åtgärder mot ungdomsbrottsligheten idag motverkas grov brottslighet imorgon. Om reaktionerna från föräldrar, skola, socialtjänst och polis uteblir när en ung människa begår sina första brott är risken stor att han eller hon fastnar i en livslång kriminell karriär. Vuxenvärlden har en skyldighet att fånga upp alla varningssignaler i tid.

Vi anser att polisen ska arbeta i medborgarnas tjänst. Vi är tydliga när det gäller att ställa höga krav på polisens förmåga att förebygga och klara upp brott. Och ge polisen verktyg för att kunna hantera den grova brottsligheten. Vi slår fast att hela rättskedjan ska ha ett konsekvent brottsofferperspektiv. Vi utgår från att opartiska och effektiva poliser, åklagare och domare är rättsväsendets styrka och borgar för allmänhetens förtroende.

Välfärd för trygghet och valfrihet

Sverige står inför en rad utmaningar på välfärdens område. Den demografiska utvecklingen gör att dagens stora brister i välfärden riskerar att ytterligare förvärras i takt med att de äldres andel av befolkningen ökar, om ingenting görs. Hälso- och sjukvården kämpar med långa köer, otillräckliga resurser och svårigheter att rekrytera och behålla vårdpersonal. Vård och rehabilitering har ersatts av långa sjukskrivningar och förtidspension. Patienterna har små möjligheter att hävda sin rätt till en god och värdig vård. Samtidigt stimuleras inte mångfalden inom vården och den enskildes möjligheter att välja vård – och välja bort vård som inte fungerar – hålls tillbaka.

När dessa utmaningar ska adresseras bör två grundprinciper vara vägledande. För det första; vården och omsorgen ska vara solidariskt finansierad och ges efter behov. För det andra; vården ska öppnas upp för en mångfald av aktörer och den enskilde ska ha stor valfrihet. Här finns stora mänskliga och ekonomiska vinster att göra. Men en förbättrad välfärd kommer också att behöva ett ekonomiskt resurstillskott.

Hälso- och sjukvård med hög tillgänglighet, kvalitet och med patientens behov i centrum

Vården i Sverige är ofta bra – när man väl får den. Men tillgängligheten är under all kritik och måste förbättras kraftigt och en vårdgaranti värd namnet införas. För att skapa strukturer för utveckling måste hälso- och sjukvården jämföra sina prestationer och systematiskt dra lärdom av misstag och framgångar. Fler aktörer ska uppmuntras att bidra till både en utveckling av vårdkvalitet och effektivitet.

Hälso- och sjukvården ska utgå från att alla människor har samma värde, men också att varje människa är unik. God vård och omsorg handlar om mer än korta väntetider – det handlar om att möta patienters behov och därigenom skapa trygghet. Patientens val i kombination med en helhetssyn på patientens behov ökar möjligheterna till god vård. Patienten ska ges rätt att välja såväl läkare eller annan vårdgivare, vårdenhet som tidpunkt för behandling. En verklig valfrihet förutsätter också en skyldighet för vården att informera om kösituation, och vårdens kvalitet. Ersättningssystemen ska, förutom god vård, premiera effektivitet och en helhetssyn på patientens behov i hela vårdkedjan.

Vården och omsorgen måste också bli bättre på att värna dem med störst behov och dem som inte alltid kan föra sin egen talan – multisjuka, kroniskt sjuka, missbrukare, funktionshindrade och psykiskt sjuka personer och personer i behov av vård i livets slutskede.

Den psykiatriska vården är idag i kris och behöver en kraftig resursförstärkning såväl som en förändrad organisation, där inte minst psykiatrin inom primärvården stärks och arbetet bland psykiskt sjuka hemlösa utökas. Barn- och ungdomspsykiatrin behöver särskilt förstärkas för att möta de psykiska problem som alltfler unga drabbas av. En vårdgaranti måste införas för att förhindra långa väntetider för utredning.

Personer med funktionshinder måste kunna delta i allt samhällsliv. Efter ett drygt decennium där inte mycket hänt är det därför angeläget att bygga vidare på den stora valfrihetsreform (LSS) som fyrapartiregeringen 1991-94 införde. Möjligheten för den funktionshindrade att själv välja boende och hjälpmedel måste öka. Hinder efter hinder för deltagande i arbetslivet måste identifieras och undanröjas. Exempelvis måste arbetsgivarnas medfinansiering av sjuklönen avskaffas och möjlighet att få lönebidrag på grund av nedsatt arbetsfunktion också i eget företag ges. Men också de som inte kan delta på den reguljära arbetsmarknaden ska erbjudas meningsfull sysselsättning med stor valfrihet.

Värdig omsorg för äldre

Många oroar sig för sitt åldrande. Kombinationen av fler äldre och färre platser på äldreboendena gör att också mycket gamla personer och personer med stort omsorgsbehov blir utan tillräcklig omsorg. Inom äldreboendet är bristerna i det medicinska omhändertagandet särskilt allvarliga. Att äldreomsorgen är trygg och värdig ska garanteras, samtidigt som brukarna ges inflytande och självbestämmande. Med större valmöjligheter får medborgarna en mer lyhörd offentligt finansierad äldreomsorg. Som ett led i detta ska ett Fritt Val, efter biståndsbedömning, införas för hemtjänstinsatser och särskilt boende (också i annan kommun).

Hälso- och sjukvården för de äldre måste utvecklas – både det sociala och medicinska innehållet. Specialistkunskaper i geriatrik kommer att bli allt mer efterfrågat och måste stärkas. Samarbetet mellan olika huvudmän måste utökas så att inte fler ramlar mellan stolarna, som i dagens oklara ansvarsfördelning. Detta gäller inte minst de som drabbats av demens. De anhöriga – som idag tvingas ta ett allt större ansvar för de äldres behov av vård och omsorg – ska få bättre stöd, tydliggjort i lag.

Förebyggande hälsovård och rehabilitering

Trots en positiv hälsoutveckling finns anledning att ytterligare satsa på förebyggande hälsoarbete. Att förebygga sjukdom eller skada förhindrar mycket lidande, och förebygger också vårdköer och gigantiska kostnader. En ny hälsopolitik måste utgå

från den enskildes möjlighet att ta ansvar för sin egen hälsa. Att ge förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa är särskilt angeläget när det gäller barn och unga. Därför ska föräldrastöd kontinuerligt erbjudas under barnets hela uppväxt, elevhälsan förstärkas, tydliga krav formuleras i skollagen om att fysisk och psykisk ohälsa ska förebyggas samt krafttag tas mot barns och ungdomars alkoholkonsumtion.

Möjligheten att komma tillbaka till arbetslivet efter sjukdom eller skada måste öka genom aktiva, snabba och sammansatta rehabiliteringsinsatser vid sjukskrivningar. En rehabiliteringsutredning ska ske snabbt och rätten att få rehabilitering lagfästas, samtidigt som en skyldighet att aktivt delta införs. Samarbete mellan olika huvudmän måste förbättras och den finansiella samordningen göras flexibel och kunna anpassas efter lokala förhållanden.

Investera i personalen

Vårdpersonalens kompetens och hängivenhet måste tas till vara på ett bättre sätt. För att locka fler till vårddyrken vill vi satsa på personalens kompetens- och karriärutveckling, erbjuda större möjligheter till klinisk forskning och skapa möjligheter för personalen att ta över en verksamhet genom att bland annat erbjuda stöd att förbereda avknoppningen på arbetstid. Med fler välfärdsföretagare kommer mångfalden i vården att öka, och villkoren för personalen förbättras. Men också den offentliga sektorn måste vara en attraktiv arbetsgivare, som erbjuder personalen goda arbetsvillkor. Vårdens organisation behöver också ändras så att vårddutbildad personal inte låses fast i administrativt arbete.

En politik som tar sig an de globala utmaningarna

Globaliseringen innebär att många människor har fått det mycket bättre på kort tid. I denna värld av snabba förändringar står mänskligheten inför stora möjligheter, men också inför stora utmaningar. Sverige behöver en aktiv politik för att ta oss an de globala utmaningarna.

Sverige skall möta globaliseringen som en möjlighet och inte som ett hot. Samtidigt får vi inte blunda för utmaningarna. Vi måste ha kapacitet att tänka nytt och blicka framåt för att aktivt kunna bidra till att lösa internationella problem. Detta förutsätter en hög beredskap att investera tid, pengar och kraft på områden som har central betydelse för Sveriges framtid och för en fredlig och stabil utveckling i världen. Målsättningen är att Sverige bättre ska kunna bidra till att formulera förslag och sätta dagordningen för att främja ökad säkerhet, demokrati, frihet och välbefinnande i världen.

Sverige ska vara en aktiv aktör i alla de internationella fora där vi finns representerade. Ett tydligt och konstruktivt engagemang och bättre representation i internationella organisationer är en förutsättning för att kunna påverka.

Sverige bör således ha en utrikespolitik som förenar hängivenheten inför internationellt samarbete, inte minst den europeiska integrationsprocessen, med en självständig röst för mänskliga rättigheter. Vi måste ha kapacitet att tänka nytt och blicka framåt för att aktivt kunna bidra till att lösa internationella problem. Ambitionen ska vara tydlig: Sverige ska bättre kunna bidra till säkerhet, demokrati, frihet och välbefinnande i världen.

Den nya säkerhetspolitiska kontexten gör det internationella samarbetet än viktigare. Ett tryggt närområde, ett starkt europasamarbete och en stark transatlantisk länk är centrala komponenter för svensk ekonomi och säkerhet. Polis- och underrättelsesamarbetet inom EU behöver stärkas för att bekämpa terroristnätverk, förhindra deras finansiering, samt säkerställa att de inte kommer över massförstörelsevapen. Kampen mot terrorismen måste alltid ske med skydd för personlig integritet. Insatser måste också göras för att sprida demokrati, rättstatsprinciper och mänskliga rättigheter globalt.

En ny regering måste vara tydlig med att Sverige ska ta ett större ansvar i fredsfrämjande operationer. Sverige bör aktivt främja upprätthållandet av den skyldighet att skydda civilbefolkningar mot grova kränkningar av mänskliga rättigheter, som FN:s medlemsländer enats kring. Detta ska ske inom tydliga ramar för när våldsanvändning är acceptabelt. Ett ökat engagemang på detta område skulle öka Sveriges internationella inflytande och vidga möjligheterna att verka för större satsningar på konfliktförebyggande arbete.

Det är oacceptabelt att tre miljarder människor lever på mindre än 2 dollar per dag. Världen kan utrota fattigdomen. Men då krävs att fattigdomsbekämpningen blir långt bredare än hittills, att den samlade internationella biståndsnivån höjs, att biståndet effektiviseras och att skadlig protektionism undanröjs. Sverige bör ta internationella initiativ som höjer ambitionen när det gäller fattigdomsbekämpningen.

Sverige ska ta sitt ansvar för att främja demokrati och mänskliga rättigheter samt tränga undan fattigdom och epidemier som HIV/aids. Som medel bör Sverige ha en utvecklingspolitik som kombinerar ett bistånd med en samlad politik för global utveckling som inkluderar alla politikområden – handelspolitik, utrikespolitik, miljöpolitik, säkerhetspolitik osv. Biståndet måste också effektiviseras, utvärderas bättre och tydligare främja demokrati. Miljö- och energifrågorna bör också bättre inkluderas i utvecklingssamarbetet. Inom EU kan Sverige driva på för samordning av biståndet, reformerad jordbrukspolitik och handelsliberalisering.

De globala miljöutmaningarna – i synnerhet klimatförändringarna – påverkar våra livsbetingelser och kräver större uppmärksamhet. EU har redan betytt mycket för en bättre miljö men mer kan göras. Inte minst krav på ansökarländerna ger snabba resultat. Utsläpp från energianvändningen måste minska både av klimat- och hälsoskäl, särskilt inom transportsektorn. Detta kan ske genom energieffektivare motorer och genom övergång till nya bränslen. EU-länderna bör ställa upp tydliga mål för minskning av användning av fossil energi. Handeln med utsläppsrätter bör utökas vad gäller omfattning och ämnen.

EU skulle också bättre kunna göra miljöutmaningarna till en ekonomisk hävstång. Grön teknik kommer att efterfrågas vid en omställning av energi- och transportsystem. En ökad konsumtion och energiförbrukning kan förutses när många fattiga människor närmar sig vår levnadsstandard. Den ökade press på miljön som detta innebär påverkar också våra livsförutsättningar. Behovet av en energiproduktion med minimal miljöpåverkan är stort. Detta öppnar möjligheter för Sverige genom export av miljöteknik.